

Probleemverkenning

Opdracht Wittenburgerplein

Julian Marulanda Tamayo, Sophie Alsbach, Tessa Bisschops & Yari Eikenhout

Studentnummer 12342254, 12850160, 12826421 & 12858382

Vak Placemaking

Docent Elias den Otter

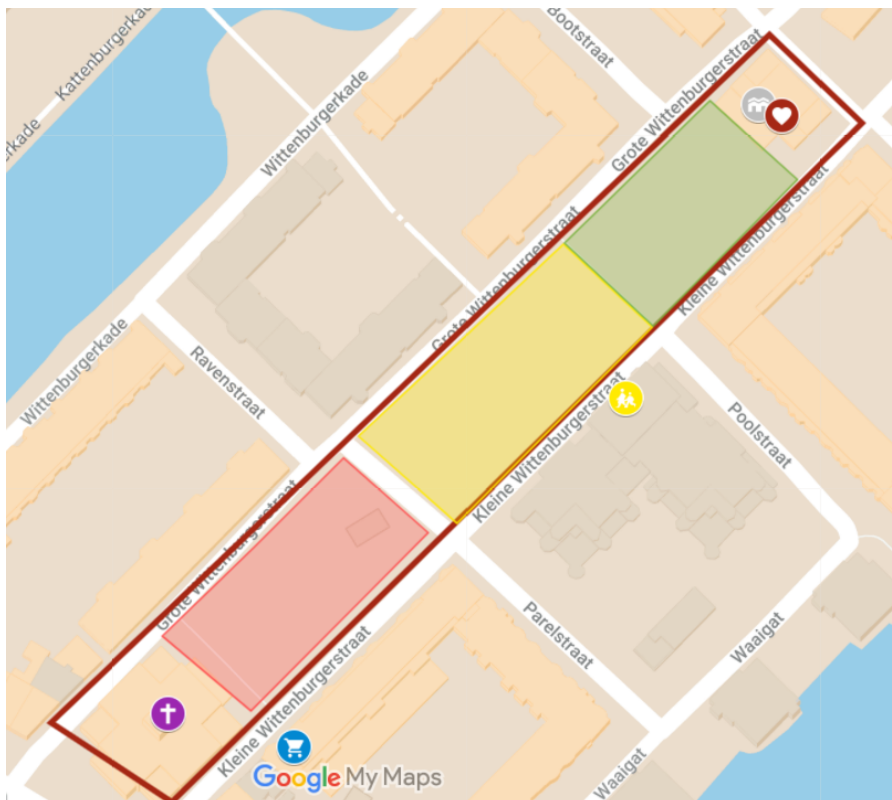
Aantal woorden 1248

Datum 22 februari 2022

Probleemanalyse

Gesprek met opdrachtgever en eigen observaties

Op basis van het gesprek met de opdrachtgever Danny Koning (Gemeente Amsterdam) is duidelijk geworden dat de buurtbewoners de belangrijkste *stakeholders* van het plein zijn (zie bijlage 2). “Je kunt de stad nog zo mooi en doelgericht inrichten, als de bewoners en gebruikers daar een andere betekenis aan geven en op een andere manier mee omgaan, schiet het beleid zijn doel voorbij” (Reijndorp, Reijnders & Venema, 2010). Het is dus van groot belang om de buurtbewoners te betrekken bij het placemaking proces. Zij zijn immers degenen die van het plein gebruik moeten gaan maken. Wanneer de invulling van het plein niet aansluit bij de behoeften van de bedoelde gebruikers, zullen zij er ook geen gebruik van maken. Verder is er uit het gesprek met de opdrachtgever gebleken dat de buurtbewoners behoefte hebben aan een sfeervolle en levendige invulling van het plein. De buurtbewoners en Gemeente Amsterdam zien het als een gemiste kans dat de potentie van het plein niet benut wordt. Ook heeft de opdrachtgever een duidelijker beeld geschetst omtrent het probleem en de situatie van het plein.

Afbeelding 1: Kaart omlijning Wittenburgerplein (Google Maps, z.d.)

Het probleem doet zich voor aan het plein tussen de Grote Wittenburgerstraat en de Kleine Wittenburgerstraat, gelegen in Oostenburg, Amsterdam. Het plein staat dan ook bekend als het Wittenburgerplein. Het plein is ingedeeld in drie delen met elk een verschillende functie. Het eerste deel (het rode deel, zie afbeelding 1) is bedoeld als ontmoetingsplek voor buurtbewoners. Er staan enkele bankjes en prullenbakken. De twee andere delen van het plein worden tijdens de schooluren in gebruik genomen door de aangrenzende basisscholen. Het gele deel (zie afbeelding 1) is ingericht voor de oudere basisschoolleerlingen. Het groene deel (zie afbeelding 1) is bedoeld als speelplein voor de jongere basisschoolleerlingen.

Tijdens de pauzes is het plein dus gevuld met kinderen en is er veel levendigheid. Het probleem komt tot uiting wanneer de basisscholen 'uit' zijn en de leerlingen naar huis gaan. Op de spelende basisschoolleerlingen na, beschikt het plein niet over andere levendige invullingen voor het resterende deel van de dag.

Afbeelding 2: Alan Turingschool gelegen aan het Wittenburgerplein

Naast de problematiek omtrent de beperkte levendigheid op het plein, heeft de buurt te maken met conflicterende situaties. Dit komt omdat het plein grenst aan twee conflicterende buurten, Wittenburg en Kattenburg. Het conflict voort uit inkomensverschillen tussen de twee buurten en leidt volgens de opdrachtgever in veel gevallen tot afgunst richting elkaar. Daarnaast is de buurt kort geleden in aanraking gekomen met een incident waarbij vuurwapens zijn gebruikt. Hierbij is ook een minderjarig slachtoffer fataal getroffen. Dit incident heeft de buurt opgeschrikt en geleid tot een onveilig gevoel onder de buurtbewoners. Om de veiligheid te handhaven heeft de politie voor een langere periode gebruik gemaakt van

bewakingscamera's. Volgens Reijndorp en Venema (2010) zijn het gebeurtenissen die van een ruimte een plaats maken door betekenis aan de ruimte te geven. Het is vanuit dit opzicht dus ook niet gek dat het schietincident en de langdurige aanwezigheid van politie en camera's een negatief effect hebben gehad op de sfeer om en op het plein. Verder is het verboden alcohol te nuttigen op het plein om vervelende situaties te voorkomen, zie afbeelding 3. Daarnaast is er sinds kort een wijkagent aangesteld om de controle in de buurt te behouden. Ook vertelde opdrachtgever Danny ons dat er op het plein vaak hangjongeren te vinden zijn. Dit zijn groepen van soms wel tien tot twintig jongeren die op het plein rondhangen. Ondanks dat deze 'hangjongeren' geen concrete overlast veroorzaken, kan de aanwezigheid van de groep als intimiderend worden ervaren. Het kan een onveilig gevoel creëren en andere gebruikers van het plein afschrikken. Op het plein is er dus sprake van een verschil in routines voor verschillende groepen, wat het een wisselende ruimte maakt (Frijhoff, 2010). Het plein wordt overdag vooral ingenomen door schoolkinderen en 's avonds vaak door hangjongeren. Verder wordt het plein vooral gebruikt als looproute naar bijvoorbeeld de Albert Heijn.

Afbeelding 3: Alcohol verbod op het Wittenburgerplein

Het gesprek met de opdrachtgever heeft ook duidelijker de *stakeholders* in kaart gebracht. Hierbij werden de assumpties bevestigd dat de buurtbewoners en basisscholen de voornaamste *stakeholders* van het plein zijn. Desondanks, zijn er nog meerdere *stakeholders* die baat zouden hebben bij een een sfeervolle invulling van het plein. Buurtorganisatie 1018, buurthuis de Witte Boei, welzijnsorganisatie DOCK en sportorganisatie SCIANDRi zijn daar voorbeelden van. Deze partijen zijn in het verleden al actief betrokken geweest bij het organiseren van dergelijke activiteiten en initiatieven op het plein. Ook is er een Albert Heijn

filiaal gevestigd aan het plein en deze zou eventueel benaderd kunnen worden voor een samenwerking. Volgens de opdrachtgever heeft deze ook al eens vaker meegewerkt aan evenementen op het plein door voor de boodschappen te zorgen. De Oosterkerk bij het proces betrekken is nu geen mogelijkheid. De gemeente Amsterdam verkoopt deze kerk en het is nog niet helemaal duidelijk wat de nieuwe eigenaren met de kerk willen doen. Voor toekomstige plannen om het plein te verlevendigen, kan de Oosterkerk uiteraard alsnog betrokken worden.

Probleem, oorzaken en gevolgen

Zoals in bovenstaande tekst genoemd is een van problemen van het Wittenburgerplein de beperkte levendigheid. De bewoners van het Wittenburgerplein hebben behoefte aan een sfeervolle en levendige invulling van het plein. Men vindt dat het volledige potentieel niet benut wordt en eigenlijk nooit benut is. Deze behoefte aan een sfeervolle en levendige invulling is ook versterkt door het gewelddadige schietincident dat zich heeft afgespeeld een aantal jaar terug. Dit incident heeft gezorgd voor een onveilige sfeer wat ook bijdraagt aan de beperkte levendigheid van het plein.

Het Wittenburgerplein zoals het nu is, wordt niet volledig benut. De opdrachtgever vindt dat de maximale potentie niet volledig gebruikt wordt. Verder voelt de sfeer op het plein soms onveilig. Als men spreekt van een ruimtelijke identiteit van een bepaalde plek wordt geschiedenis vaak als belangrijke factor gegeven (Lupi, 2008). Betekenisvolle plaatsen hebben een eigen identiteit en “eigen” geheugen opgebouwd waar de bewoners een positieve associatie meekrijgen. Dit resulteert vervolgens in een wijk of in dit geval een plein dat tot leven komt (Lupi, 2008). Door de negatieve incidenten en het gevoel van onveiligheid wat is ontstaan bij het Wittenburgerplein is het nog niet gelukt om dit plein tot leven te laten komen. Voor sommige bewoners is door deze negatieve incidenten het Wittenburgerplein dus een negatieve *Place* geworden. Een *Place* is het idee dat plekken geen natuurlijke betekenis hebben maar dat mensen deze door hun handelen in het leven roepen (Lupi, 2008). Door positieve placemaking te laten plaatsen vinden kan er een verandering worden gemaakt in deze negatieve associatie die bewoners hebben bij het Wittenburgerplein.

Naast het probleem van de beperkte levendigheid is er ook het probleem van de confronterende situaties met Wittenburg en Kattenburg. Dit conflict is uit grote verschillen in inkomsten voortgekomen en heeft geleid tot een vermijding van elkaar en in sommige gevallen zelfs afgunst tegenover elkaar. Dit probleem zou met behulp van het Wittenburgerplein verminderd kunnen worden door *place attachment*. Dit is het idee dat mensen iets met andere mensen gemeen hebben omdat ze iets hebben met de plek waar zij wonen (Reijndorp,

Reijnders & Venema, 2010). Echter is het gevolg van de beperkte levendigheid en het gevoel wat de bewoners bij het Wittenburgerplein hebben juist een blokkade voor deze place attachment. Doordat weinig bewoners een positieve associatie met het plein hebben, is het ook moeilijk om mensen met diverse sociale, culturele en economische verschillen met elkaar te verbinden.

Literatuurlijst

Frijhoff, W. (2010). Strategieën en tactieken: Omgaan met de stad volgens Michel de Certeau. In A. Reijndorp, & L. Reinders (Reds.), *De alledaagse en de geplande stad : over identiteit, plek en thuis* (pp. 32-46). SUN Trancity.

Google (z.d.). [Google Maps-kaart van het Wittenburgerplein in Amsterdam]. Geraadpleegd op 22 februari 2022 van

<https://www.google.com/maps/d/u/5/edit?mid=1hwUooCXpQqVlhiy83f-XMZFTYRnQoMwk&usp=sharing>

Lupi, T. (2008). Buiten wonen in de stad : de place making van IJburg

Reijndorp, A. (2010). Identiteit en Plek. In A. Reijndorp, & L. Reinders (Reds.), *De alledaagse en de geplande stad : over identiteit, plek en thuis* (pp. 8-25). SUN Trancity.

Bijlagen

Bijlage 1

Six Honest Questions

- What
  - Wat is het probleem?
    - Er is een beperkte mate van sfeer en levendigheid op het plein, op de aanwezigheid van de spelende basisschool kinderen na.
  - Wat voor soort probleem is het?
    - Beperkte levendigheid op het plein. Plein benut niet haar volledige potentieel.
  - Wat is de situatie?
    - Het plein bestaat nu uit drie delen, elk met een eigen invulling
      - 1. Ontmoetingsplek bewoners/bezoekers
      - 2. Jeugd en evenementen voor de 'oudere' kinderen'
      - 3. Speelplek voor de jongste kinderen
        - Het plein wordt gebruikt als speelplein door de school
    - Na 15:00 zijn de basisscholen uit, en is er geen levendigheid op het plein
    - Clashende buurten (Wittenburg en Kattenburg)
      - Afgunst naar de 'rijkere' wittenburgers
    - Kort geleden heeft er een schietpartij plaatsgevonden in de wijk. Daarbij is er ook een slachtoffer om het leven gekomen. Dit heeft de buurt opgeschrikt en een onveilig gevoel achtergelaten.
  - Wat is er al aan gedaan?
    - Een deel van het plein is ingericht om het onderwater te zetten om een ijsbaan te creëren.
    - Elektriciteit en watervoorzieningen voor evenementen zoals het circus
    - De school heeft een project gehad om het plein leefbaarder te maken. Gekleurde figuren op de grond om spellen mee te kunnen spelen
    - Naar aanleiding van de schietpartij heeft de politie voor een langere periode geprobeerd de veiligheid te handhaven aan de hand van camera's
    - De gemeente heeft plantenbakken geplaatst om het plein te voorzien van 'groen'
    - Het plein wordt af en toe gebruikt voor sportevenementen
  - Wat zegt de theorie erover?
    - Er is geen sprake van *place attachment*
    - Het plein heeft een negatieve identiteit opgebouwd
    -
- Why
  - Waarom is het een probleem?
    - Voor de buurtbewoners en de gemeente voelt het als een gemiste kans om het plein 'ongebruikt' te laten.
  - Waarom moet het probleem worden opgelost?

- Buurtbewoners hebben behoefte aan een levendige invulling van het plein
    - Daarnaast moet een sfeervolle en levendige invulling van het plein ook voor een veiliger gevoel zorgen
  - Waarom is het probleem nog niet opgelost?
    - Er zijn al meerdere initiatieven en acties ondernomen door organisaties en buurtbewoners. Echter, is het probleem nog niet opgelost omdat deze initiatieven en acties niet van de grond komen of de buurtbewoners niet consistent geïnteresseerd zijn in deze initiatieven
- Who
  - Wie is betrokken op welke manier?
    - Danny/Gemeente Amsterdam
      - Actief plannen aan het maken voor de verlevendiging van het plein
    - Buurtbewoners
      - Grootste gebruikers van het plein
    - Zie Stakeholder Cirkel ???
  - Wie kan helpen om het probleem op te lossen?
    - Gemeente Amsterdam
    - Buurtorganisaties 1018
    - Sportorganisaties Sciandri
    - Albert Heijn
    - Welzijnsorganisatie DOCK
    - Aangrenzende basisscholen
- When
  - Wanneer vindt het probleem plaats?
    - Het probleem is voornamelijk na 15:00 te merken. Op dit moment zijn de aangrenzende basisscholen uit en neemt het aantal spelende kinderen af
    - In de avonden wordt het plein gevuld met hangjongeren. Deze groep vermindert het gevoel van veiligheid rondom het plein en in de buurt
  - Sinds wanneer is het een probleem?
    - Sinds de herinrichting van het plein is er een beperkte mate van sfeer en levendigheid
    - Sinds de schietpartij is het gevoel van veiligheid afgenomen
- Where
  - Waar vindt het probleem plaats?
    - Het Wittenburgerplein, gelegen aan de Grote en Kleine Wittenburgerstraat in Oostenburg, Amsterdam
  - Waar speelt dit probleem nog meer?
    - Marineterrein, Oostelijke eilanden
- How
  - Hoe kijken stakeholders tegen het probleem aan?
    - De buurtbewoners, de grootste stakeholders, zien het niet als essentieel probleem, maar hebben behoefte aan een 'gezellige' invulling van het plein

- Ook gemeente Amsterdam ziet het als een gemiste kans om weinig gebruik te maken van het plein
- Hoe gaan mensen met het probleem om?
  - Buurtbewoners pakken het voortouw om zelf projecten op te zetten om het plein te voorzien van sfeer en levendigheid.

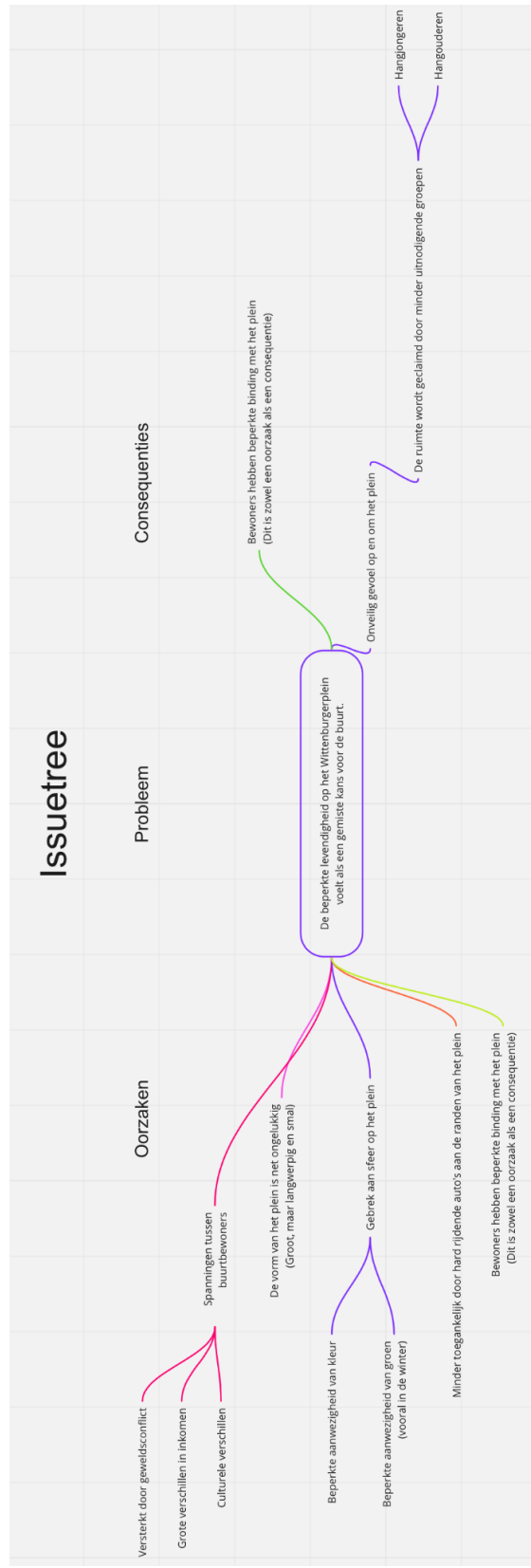
Bijlage 2

Gesprek met de opdrachtgever Danny Konings

- Vragen voor de opdrachtgever?
  - Wat is specifiek de probleemstelling omtrent het Wittenburgerplein?
    - Na 15:00 zijn de aangrenzende basisscholen uit en neemt de levendigheid op het plein af
  - Wat is de oorzaak van de beperkte levendigheid?
    - De plek grenst aan twee conflicterende wijken, namelijk Wittenburg en Kattenburg
      - Deze clash komt voort uit afgunst tussen een armoedige en welvarende wijk
    - Ongeveer twee jaar geleden heeft er een schietpartij plaatsgevonden.
      - Dit heeft voor een onveilig gevoel in de buurt gezorgd
  - Hoe is de inrichting in 2002 vastgesteld?
    - Er zijn geen toekomstige plannen gecreëerd voor de invulling van het plein
  - In hoeverre mogen wij afwijken van deze vastgestelde inrichting?
    - Eventueel budget daarbij?
      - Voor de gehele Oostelijke Eilanden heeft de gemeente Amsterdam een budget van 100.000 euro per jaar vrijgemaakt
  - Wie zijn de belangrijkste stakeholders van het plein?
    - Kinderen en omwonenden, oftewel de buurtbewoners
  - Zijn er recente ontwikkelingen omtrent de inrichting van het terrein?
    - Er hebben recentelijk geen initiatieven of projecten plaatsgevonden op het plein
  - Benoem plannen voor: groenplan, veiligheid, leefbaarheid, vertrouwen
    - Veiligheid
      - Een langere periode heeft de politie voor camerabewaking gezorgd om de veiligheid in de buurt te handhaven
  - Heeft de basisschool een eigen speelplein?
    - De aangrenzende basisscholen hebben maar een klein speelplein tot hun beschikking.
      - Zij zijn afhankelijk van de ruimte die het plein te bieden heeft.
- Observatie tijdens gesprek
  - Op basis van een observatie op het plein, zijn er een aantal opvallendheden geconstateerd:
    - Hard rijdend verkeer
      - Geen Snelheidsdrempels om dit te voorkomen
    - Het plein heeft een opmerkelijke vorm, het heeft namelijk een lange en smalle vorm
      - Dit maakt het moeilijker om een invulling voor het plein bedenken

Bijlage 3

Issue Tree

Stakeholder map

